

LEDA (914) *pt*

leda (638), **lada** (276); *leda FalZioł* (11), *BielŻyw* (2), *GlabGad* (9), *MiechGlab*, *RejPs* (3), *RejRozm* (2), *RejRozpr* (9), *LibLeg*, *SeklKat*, *KromRozm I*, *MurzHist* (3), *MurzNT* (2), *KromRozm III* (14), *DiarDop*, *BielKom* (4), *GliczKsiąż* (14), *RejWiz* (33), *RejFig* (4), *BibRadz* (12), *OrzRozm*, *KwiatKsiąż*, *Prot* (3), *SienLek* (2), *GórnDworz* (30), *GrzegŚm* (4), *RejZwierc* (95), *WujJudConf* (3), *RejPosRozpr*, *RejPosWstaw* (5), *BudBibKaw*, *MycPrz*, *Strum* (14), *WierKróc*, *BiałKaz* (2), *BudNT* (12), *KochOdpr*, *KochPs* (3), *KochTr*, *MWilkHist*, *ReszList*, *WisznTr*, *BielSjem* (3), *Calep* (12), *GostGospSieb*, *KochFrag* (2), *RybGęśli* (3), *KmitaSpit* (7), *VotSzl* (4), *KlonWor* (9), *ZbylPrzyg*; *lada LubPs*, *KochSat* (2), *Mącz* (30), *BiałKat*, *KochList*, *SkarJedn* (4), *SkarŻyw* (5), *CzechEpPORz* (4), *KlonŻal* (3), *KochMRot*, *WerGość*, *WerKaz* (2), *BielSen*, *KochWr*, *ZawJeft*, *ActReg* (4), *Phil*, *KochAp*, *WyprPl*, *LatHar* (2), *WysKaz*, *JanNKarKoch*, *PowodPr*, *SkarKaz* (11), *SkarKazSej* (8), *KlonFlis* (3); *leda* : *lada BierEz* (3:1), *RejJóz* (4:4), *RejKup* (10:8), *GroicPorz* (2:3), *KrowObr* (7:4), *RejZwierz* (19:1), *BielKron* (28:5), *OrzQuin* (8:1), *RejAp* (35:1), *RejPos* (49:6), *BielSat* (7:3), *HistLan* (3:6), *BielSpr* (2:1), *WujJud* (2:6), *BudBib* (3:2), *CzechRozm* (9:21), *PaprPan* (5:2), *ModrzBaz* (27:3), *Oczko* (1:9), *StryjKron* (5:1), *CzechEp* (3:31), *NiemObr* (3:10), *KochFr* (6:1), *KochSz* (1:2), *KochPieś* (2:1), *PudłFr* (7:3), *BielRozm* (4:6), *GórnRozm* (4:2), *PaprUp* (1:1), *GostGosp* (2:7), *GrabowSet* (1:5), *OrzJan* (1:2), *WujNT* (2:10), *SarnStat* (3:6), *CiekPotr* (1:3), *CzahTr* (3:2), *GosłCast* (4:1), *PaxLiz* (7:1), *PudłDydo* (1:2).

e oraz a jasne (w tym w pierwszym a 7 r., w drugim 19 r. błędne znakowanie).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Partykuła uogólniająca, oznaczająca również nieokreśloność, często przeciętność lub małe znaczenie desygnatu wyrazu określanego: *każdy*, *wszystek*, *jakikolwiek*; *przeciętny*; *mało wart*, *byle jaki*; *omnis Vulg*, *PolAnt*, *Modrz*; *quisque Mącz*, *Cn*; *quilibet Modrz*, *Cn*; *mediocris*, *paulus Mącz*; *levis(simus)*, *quamlibet levis Modrz* (909) :

α. Z rzeczownikiem [w tym: przyimek między „leda” a rzeczownikiem (45), przed „leda” (33)] (216) :
Ták iákoś ty odpowiedział/ Ledá łkotak by to wiedział *BierEz* Cv, L; *FalZioł* IV 4b, V 30v; *RejRozm* 395; *RejRozpr* F2; *RejJóz* F2, G4v; *KromRozm I* K4; *KromRozm III* D7v, H2v, H3v; A przeto rodzicy dla dobrego záwołánya dzyatek/ ktoreby myeć chcyeli/ nyechay nye z ledá byłą głową myęłzkáya/ y owłsem z żadną infłá/ iedno z włafną oddaną *GliczKsiąż* C, Bv, D5v, E3, L5v, L7; SZperunk iż między Ludźmi nienawiść mnoży/ y nieiáko lekkość wyrządza/ niema być ládá dla przyczyny przes Sędźiego dopuřzczon *GroicPorz* dd3v, k4v, t3; A thákież y Wołowi choćbyś winá nálał/ Pewnie ledá w káluży będzie wodę wolał. *RejWiz* 105v, 28, 66v, 165; Gráć/ proźnować/ łotrować/ poki sftawa worá/ A vmieć to ledá chłop/ choć nie był v dworá. *RejZwierz* 124v, 72, 108; *BibRadz Eccli* 10/6, *Eph* 4/14; Piláli też nálzy przodkowie czáfem ledá łny w kroniki. *BielKron* 363v, 81, 171, 251, 270, 350v, 412; *Vulgus*, Pořpółftwo/ gmin/ [...] ut *Vulgus medicorum*, Pořpółftwo lékarzów/ to yeft/ ládá lékarze. *Mącz* 511c, 252d, 317a, 446a; *OrzQuin* M2; á w kim lékarze náuczeni wąpią/ bába ledá żielim vzdrowi. *SienLek* 37v; Ale iefli tego [wściekłego] pła mieć niemożesz/ tedy zledá pła mu ciepłey krwi dáy pić nieukázuiąc co iefł/ to téż iefł bárzo dořwiadczone. *SienLek* 152v; A ták tu łobie pomyłł nędzniku/ gdy cie owo ledá mnich á nie tylko ledá mnich ále ledá bába/ gdyć zábáią

iż to grzech áno nie grzech/ záltrálzy precz od woley y od poštánowienia Páńlkiego *RejAp* 179, 10, 17 [3 r.], 43, 64, 64v (13); ieden drugiego zá ledá przyczyną przez nogę przerzući. *Górndworz* Mv, M5, Ee3, Ggv; Pátrzayże thu pilno mární złoczyńco/ kthoryś wpadł w írogye ręce nie ledá pánu á nie ledá mocarzowi/ ále Pánu włzech pánów/ á mocarzowi nád włzemi mocarzmi. *RejPos* 168, 37, 40, 89 [2 r.], 171, 225 (16); Iż ledá ítroy nadrozłzy by iedno rzekł Włofki/ By się też nań zálřawić [!] kupi Narod Polłki. *BielSat* B3 [*idem BielRozm* 12], Dv; *GrzegŚm* 56; *HistLan* B4v, Fv, F4; Ale my będąc ták pewnemi píłmy vtwirdzeni/ nie dáymy fie ledá wíátrom zwodzić/ á ítoymy przy wiernym Kofciele Krześciáńłkim *RejZwierc* 11v; A ták ma być vważan gniew/ áby nie ledá s przyczyny był poruřzon/ gdyż wiele przyczyn íeřt y omyłnych y niepewnych ná íwíecie. *RejZwierc* [78²]v, 16v, 31v, 47v, 59, 66v (15); *BielSpr* 38, 75v; *WujJud* 57; *WujJudConf* 139v; *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [41⁴]v; Ořtrzegayżełię ábyś nie przynořł całopaleni twoich ná ládá mieyřcu [*in omni loco*] *BudBib* *Deut* 12/13, *Eccli* 10/6; *CzechRozm* 96, 237v; *Paprpán* B3v; ktorzi [*ludzie bez męřtwá*] íię drugie krzywđzić/ niewaleczne ná rękę powábiác/ ludzi ledá z przyczyn [*ob leves causas*] á dla málucżkich rzeczy zábijác náuczyli? *ModrzBaz* 62v; A przeto ow obyczay ma być gánion/ gdy żołnierze z ledá ludzi [*ex fece omni hominum*] zbieráią *ModrzBaz* 116, 60v, 62, 81v, 90 [2 r.], 105v; *SkarJedn* 32; *Oczko* 18, 26v; *KochPs* 6; *SkarŻyw* 127; *StryjKron* 275, 432; *CzechEp* 61, 151 [2 r.], 276; *KochFr* 28; *WerKaz* 276; Bo to dżiwak/ co go bogáctwo zubożyło/ Przyrównam go Ořłowi/ choć mu to nie miło: Który przyřmáki noři kofztowné ná łobie Przedsię ládá chróřćíłko naydżieř przed nim w żłobie. *PudłFr* 20, 9; *BielRozm* 12 [2 r.], 25; *Paprup* G3; *Calep* 707a; *GrabowSet* Tv, V4, X, Yv; Zwykł Pan Bóg mřćić fie zániedbánéy wiáry: á nie przeřtáie ná ládá káźni/ ále zgołá wymázuie z káiąg żywotá *OrzJan* 33; Abowiem řyn Boży nie ládá z páńny národzić íię raczył/ ále z tákiey páńny/ ktoraby pánną byłá nie do czářu tylko/ ále wíecznie pánną *WujNT* 195, 364, 387, 471, 827; *SarnStat* 1280; *KmitaSpit* C2; *SkarKaz* 43a, 314a, 386a, 519a, 550b; *SkarKazSej* 673b; On idżie zá trębáczem/ on idżie zá dudą: On íię dżiwowác idżie ledá zá obłudą. *KlonWor* 33, *ded* **3, 80; *PudłDydo* B5v.

W połączeniu z rzeczownikiem zdrobniałym, przeważnie hipokor. (50): *MurzNT* 88v; *RejWiz* 13v, 28v; *RejFig* Dd2; *RejZwierc* 128; *BibRadz Prov* 15/17, II 90c marg; *BielKron* 436v, 451; Pluma ac folio facilius moveri, Ládá rzeczka być poruřzón áż y piorkiem álbo lířtkiem. *Mącz* 233d, 230b; *RejAp* 2, 24v, 37 [2 r.], 64, 129; *RejPos* 40, 124 [2 r.], 171, 270; Zwycięży łákomřtwo/ bo fie ledá o krzywdeczkę gniewa co nie ítoi zá pieniádz. *RejZwierc* [78²]v, 36v, 38v, 46, 70, 78v (12); *MycPrz* I [D]; *Strum* H3v, N2; *BudNT przedm* b7v; nieták iáko pořpolicie czynią niektorzi/ co dla nędzney chwały/ o málucżkie rzeczy łápáią przyczyn niebezpieczeńřwá: á o ledá słoweczka [*pro verbulo nullius momenti*] chcą ręką czynić. *ModrzBaz* 62, 60, 66, 136; *Oczko* 3v; *SkarŻyw* 63; Bo tám [*w Rzymie*] co *Conful* to KROL, DICTATOR Cefarzem: A my íię tu o ledá vrzędżinkę řwárym. *KlonWor* 13, *ded* **3 [2 r.], 47, 80, 81.

W połączeniu z rzeczownikiem określonym dodatkowo przez przymiotnik podkreślający mało znaczący lub pejoratywny charakter tego rzeczownika [*w tym: leda błáhy* (1), *mały* (malucżki, namniejszy) (5), *mární* (1), *nędzny* (3), *sprořny* (1)] (12): *RejWiz* 28v, 172; *BielKron* 436v; Wáźnieyřze v niego ledá błáhe czácżko řwíátá tego/ álbo iáki máły przeřtrářzek iego/ niřli ták hoyne obietnice Páná thego *RejAp* 2; *RejPos* 124; ták iáko dżieř widzimy/ ledá dla řprořney á máley krzywdeczki/ nic

tho człowieka zabić *RejZwierc* 70, 14; *Oczko* 11v; *StryjKron* 175; *CzechEp* 81; A niektorzy cienkiem włościem podawieni/ Ledá mární rzeczą s światá wypłofzeni. *WisznTr* 33; [*Naszy mężowie*] Ledá o málą krzywdę áli fie wnet biją *BielSjem* 22.

W charakterystycznych połączeniach: *leda baba* (3), *bestyja*, *białagłowa*, *biesiada*, *charcisko*, *chłop* (3), *choroba*, *chrościsko*, *chrześcijanin*, *cień*, *czaczko* (5), *deszcz*, *doktor*, *domysł*, *figura*, *fraszka*, *grzech* (2), *jabluszek*, *kapłan*, *kaźń*, *klątwa*, *kluczka*, *krol*, *krzywd(eczk)a* (10), *kuglarstwo*, *lekarz*, *ludzie*, *łaska*, *mataninka*, *mędre*, *miejsce* (2), *mnich* (2), *mocarz*, *nieprzyjaciół* (2), *niewiast(k)a* (2), *nikczemnik*, *obluda*, *pan(ek)* (2), *panna*, *pies*, *plotka* (3), *podezrzenie*, *pogarda*, *pop*, *postraszek*, *prawda*, *przekład*, *przestrach* (*przestraszek*) (2), *przyczyn(k)a* (34), *przyjaźń*, *ranka*, *rozum*, *rzecz(ka)* (5), *sen*, *słow(ecz)ko* (3), *sprawca*, *sprzeciwnik*, *stroj* (2), *strach*, *stworzenie*, *synaczek* (2), *szkoda*, *ślachcic*, *śmierć*, *trudnostka*, *trzaska*, *upor*, *urzędnik* (*urzędzinka*) (2), *wejźrzenie*, *wiatr(ek)* (24), *wicher(ek)* (3), *wykład*, *wymysł(ek)* (2), *wynalazek*, *zabawa*, *ziołko* (*ziele*, *zielsko*) (6), *żwirzqtko*, *żak* (2), *Żyd*.

β. Z zaimkiem [w tymi przyimek między „leda” a zaimkiem (59), przed „leda” (13); w pisowni łącznej z zaimkiem (41)] (465) :

Zestawienia: »leda co« = *cokolwiek*, *wszystko*; *rzecz małej wagi*; *leve PolAnt*; *quicquid*, *qmdlibet*, *quodcumque Cn* [w tym: *przyimek wewnątrz zestawienia* (44), *przed zestawieniem* (6); w pisowni łącznej (14)] (197): Dziecię dobrze się rozmyślay/ A nie lądá czego łapay. *BierEz* L3v; y też człowiek rozum ftraci, leda czo mowi *FalZioł* I 50b; Thedy oddala od człowieka czo fie mu w noczy przez fen leda czo wkażue *FalZioł* IV 59d, III 19d, V 54; *BielŻyw* 20; Twarz rowna á nie nadęta, znamio, człowieka ku rzeczy wízelkiey godnego, [...] ktory też leda czemu wierzy *GlabGad* N2v, E7, K4, O, O4; *RejRozpr* D, E4v, I3; Kiedy łzczęćcie waży lekcze Potym go leda czo depcze *RejJóz* E7v, C6v, E6v *marg*, H8; Kiedy lyedą Czo bajali Iakoby Bogu łayali *RejKup* cc4v, e2, g4, Iv, m2, n6 (11); *MurzHist* H; *KromRozm* III Q3v; *BielKom* E3, F8v, G2; *GliczKsiąż* C8v, G2v, M6; *GroicPorz* hh2; Abowiem mi nie lądá oco idzie/ ále o Dufzę/ nád którą niemam nie droffíże⁸⁰. *KrowObr* 108v, 44v; *RejWiz* 1v, 11, 28v [2 r.], 34, 95 (9); *RejFig* Aa, Ee4; Ale chcemli fie pośmiać/ czáfem ledá s czego *RejZwierz* 65v, A2v, A4, 35v, 124v, 136, 139 [2 r.]; *BibRadz* 1.Reg 18/10, 23, II 27c *marg*; *BielKron* 253v, 261v, 262, 313, 318 (10); Garrio, Ládá co mówię co mi flinká przyniefie do gęby. *Mącz* 142c; Nugas garrire, Ládá co plieść. *Mącz* 142c, 211a, 216c, 232b, 252d [2 r.], 356a, 464b, 475b; *Prot* A2v; *RejAp* 9v, 37, 37v, 64v, Ee2v; bo poprawdzie mowić s prędká/ á nierozmyflnie/ o rzeczy tákiey/ nie íeft to ledá co. *GórnDworz* C8v, K3, K5v [2 r.], K7, L5v, M3 [2 r.] (12); *RejPos* 134, 197v, 206v [2 r.]; *BielSat* B4, B4v, D2v, Ev, M4; *HistLan* A3v, D3v; *RejZwierc* 7v, 15v, 22v, 32v [2 r.], 61 (14); *BielSpr* 25v; *KochList* nlb 3; *BudBib* 1.Reg 18/23; *Strum* Iv, R2v; *BudNT* przedm a5, c3, k. Kk3; *CzechRozm* 70; *PaprPan* C2y; *ModrzBaz* 62v, 63v, 81; *SkarJedn* 232; *Oczko* 8v; *SkarŻyw* 308; *CzechEp* *2v, *3, 171, 178, 198 (8); *NiemObr* 84, 89, 110, 125, 132, 135, 162; *KochFr* 16, 40; *KochMRot* A4v; *WerKaz* 305; *BielSjem* 24, 34; *KochPieś* 23; *PudłFr* [2], 57; *BielRozm* 14, 15, 27, 33; Bo przyiáćiele zábitego/ boiác fie o fwą fkorę/ ná ládá czym przełtác mułzą. *GórnRozm* Hv, C, H2v; *KochWr* 19; *ZawJeft* 9; *Calep* 268a, 516b, 613a, 707a, 1102a; *GostGosp* 28, 132, 166; *RybGęśli* B3; *JanNKarKoch* F; *SarnStat* 566, 1148; *KmitaSpit* A3v; *PowodPr* 47; *SkarKaz* 311b, 314a; Gdyż na Pánnę przygáná/ ledá z czego

w bieży. *PaxLiz* D3; *Ládá* z czego vczyini łobie ná vrzędniká grzech śmiertelny *SkarKazSej* 687a, 697b, 699b; *ZbylPrzyg* A3.

~ W charakterystycznych połączeniach: *leda* czego bać się (2); *pośmiać się leda* z czego; *leda* czemu (u)śmiać się (3), *wierzyć* (wiarę dać, wierzenie) (4); *leda co (na)bajać* (zabajać) (7), *bełkotać*, *bredzić* (*bredzący*) (2), *broić*, *chwalić* (4), *gdakać*, *mować* (*mowiący*) (23), *mruczeć*, *pisać* (9), *pleść* (*plotący*, *pletliwy*) (16), (*prze*)*powiadać* (*powiedzieć*) (6), *szczebiotać* (2), *usłyszeć*, *wołać*, *żreć*; *leda o co (ocz)* *frasować się*, *fukać*, *gniewać*, *gryźć się*, *karać*, *łajać* (2), *pytać*; *leda o co idzie*; *na leda* czym *przestać*; *o leda* czym *mować*.

Szeregi: »lada co, nic« (1): ále iż nie było czym inśzym [*dowieść*]/ tedy fię wždy pokazało lądaczym: á krotko mowiac niczym. *CzechEp* 384.

»lada co, trzy po trzy« (1): Vbierálili fię tak w rozmaíte kofztowne choboty do nabożeńftwá/ y takli do ludu ládá co trzy po trzy obcym ięzykiem mowili? *CzechEp* 362. ~

»leda czyj« = *czykolwiek* [*w tym: przyimek przed zestawieniem (1), wewnątrz zestawienia (1)*] (3): iż nie ledá w tzyie inśze imię/ iedno tylko w ymię łamego Pána Iezu Kryftá *KrowObr* 44v; *RejZwierc* 137v; A czemuż wy tedy ládá czym wymyślom tak lekkomyślnie wierzyć? *WujJud* 9.

»leda gdy« = *kiedykolwiek* (2): *RejWiz* 189v; A vkaźże mi kogo coby myślił o tym/ Co fie wždy z námi ma dziać ledá gdy ná potym. *RejZwierc* 246.

»leda gdzie« = *gdziekolwiek*, *w nieokreślonym miejscu; wszędzie* [*w tym: z dodatkowym określeniem miejsca (11); w pisowni łącznej (2)*] (32): mała Ozanka ieft ziele ktore rofcie liedá gdzie naziemi *FalZioł* I 37a, IV 15a; kthorzy nye baczą nic ná żadną rzecz/ [...] ledá gdzie fie tráfi bądź ná rynku/ bądź w koscyele [...] przed wfśytкими podczas ludźmi/ fyny fwe karzą *GliczKsiąż* G4, M; *RejWiz* 35, 78, 130v [2 r.]; *RejFig* Dd2v; *RejZwierc* 87, 128; tak iż dwádźiesięć dni po morzu błádzili ládá gdzie. *BielKron* 453, 39, 100, 269v, 399v; *KochSat* [C2]v; *BielSat* B4v; *GrzegŚm* 58; Bo iefli portu chybiecie/ Coż dobrego vcżynicie/ Sámi leda gdzie zginiecie *RejZwierc* Av; Tho też nieborak on dzbanarz ledá gdzie we błocie fie powáli/ támże y vńnie/ fuknią pomáże *RejZwierc* 61, 33v, 90; *Strum* N2; *WierKróc* B; *StryjKron* 51; *KochSz* B3v; *BielRozm* 15; *KmitaSpit* A2v; *SkarKaz* 386a; *PaxLiz* C4v; *PudłDydo* A4.

»leda jaki« = *jakikolwiek*, *nieokreślony, każdy; pierwszy lepszy, małego znaczenia; defunctorius, perfunctorius* Cn [*w tym: w połączeniu z rzeczownikiem zdrobniałym (2); przyimek wewnątrz zestawienia (8), przed zestawieniem (3); w pisowni łącznej (9)*] (53): Bowiem ciepło ieft początek zakwaślenia, wfzakoż nie leda iakie ciepło, ale tilko ono ktore pocźnie fprawować á nie dokona, dla przenagabania zimna nieiakie⁸⁰. *GlabGad* K5v, G2; aby fie nie kwapili krwie pułzczać/ á iżby fie gim to nie widziała rzecz leda iaka, ale z wielkiem á pilnem rozeznaniem *FalZioł* V 73v; A to wniwecz com dał winę Ledá o iaką przyczynę *RejRozpr* D4, D3v, Fv; *DiarDop* 115; *KromRozm* III F6v, G3v, I6, Q2; [*kandydat do małżeństwa*] aby fye nye ku ledá yákyey byáley głowy wdawał/ á nye s káżdą co nyewyáftá yeft/ towarzyftwá á fkládu myał. *GliczKsiąż* Bv, Bv; *GroicPorz* cc3v; Iż fie człek w nyey národził człek nye ládáyaki/ Lecż ten co w nim okazał Pan dziwne fwe znáki. *LubPs* T3; *KrowObr* 179; *KwiatKsiąż* K3v; *RejAp* [15]v; ábyś ich [*cnót*] do ledáiákíey poślugi nie obrocił *Górndworz* X3, Pv; *BielSat* D4v; *HistLan* A4; *RejZwierc* 38v, 77, 85, 134v, 154v, 158; *WujJud* 32v, 53v; *WujJudConf* 32v; *RejPosWstaw* [143³]; á im dłuźfzy [*chróst*] tym lepzy. A iefli byś nie miał tákiego chroftu/ tedy fye znidzie ledá

iáki/ ieno żeby profty. *Strum* H2v; *BudNT przedm* b7v, k. Ff8v; *ModrzBaz* 130; *Oczko* I2v; KTo mi każe rym piłać nierozmyslnie/ táki Ma wolą prziiąć choćia będzie ledá iáki. *KochFr* 76; *BielRozm* 31; *GrabowSet* X3v; *OrzJan* 108; *CzahTr* Cv.

~ *W połączeniu szeregowym* (1): á ono świat nabożeństvem pozwierzchownym/ ledá iákim/ á pod czás Pánu Bogu przemierzłym/ Páná Bogá odprawować chce *NiemObr* 11.

W przeciwstawieniach: »leda jaki ... porządny (3), dobry, pewny, przedni, zacny« (7): *Dwoyákye* bywa zgromádenye álbo zyednocenye wyela rzeczy: Yedno porządne: Drugye ledá yákye *KromRozm III* F6v, F3v *marg*, Gv; Certis de caussis, Dla pewnych á nie ládá yákich prziczin. *Mącz* 49d; nie iedney/ ábo nie kilku osób rády w íspráwówániu rzeczy vżywác máia/ ále wiela osób/ y tych nie ledá iákich/ ále co przednieyfzych y co mędrfzych [*Sed multorum hominum eorundemque et optimorum et prudentissimorum*] *ModrzBaz* 24v; á to one białe głowy były dofyc zacne á nie ledá iákie/ ále przedsię białe głowy były [*Et quidem illae erant summo loco et spectatissimae foeminae, sed tamen foeminae erant*] *ModrzBaz* 49; Wždy pohániec gdy więźnia z dobrych ízát odkryie/ Przedáię go ledáíáką siermięgą zákryie. *KmitaSpit* C4.

W charakterystycznych połączeniach: *leda jaka*(-i, -e, -cy) *baśń*, *białagłowa*, *czaczko*, *człek*, *dar*, *doktor*, *język*, *ludzie*, *nabożenstwo*, *niewiasta*, *obietnica*, *osoba*, *pismo*, *podobieństwo* (2), *pomocnica*, *porządek* (2), *poselstwo*, *posługa*, *potrawa*, *prorok*, *przyczyna* (8), *przygodka*, *rzecz* (2), *sługa*, *służba*, *staranie*, *syn*, *urząd*, *wiatr nauki*, *wieść*, *wykład*, *zepsowanie*.

Szeregi: »leda jaki, nikczemny« (1): A gdy iefcże zárucon będzie owym błędem/ Ledáíákim nikczemnym niewolnym vrzędem *RejWiz* 92v.

»prosty a leda jaki« (1): miáło onych dawnych ludzi proftey á ledá iákiey potráwy [*pro ... victu simplici*]/ rofkofznie ftoły wáfze przypráwianie *ModrzBaz* 143.

»lada jaki, zły« (1): y ládá zły iáki ięzyk/ y śmiála fwowolność/ námowi ich do rzeczy bárzo ízkodliwych *SkarKazSej* 695a. ~

»leda jakikolwiek« [*w połączeniu z rzeczownikiem zdrobniałym*] (1): á coż gdy ládá wiatrek/ ledá poftráfzek/ ledá iákakolwiek zágrożona vftawká/ ínádnie nas odwiedzye od tego. *RejAp* 37.

»leda jako, jak« = *w jakikolwiek sposób*; *niedbale*, *nieporządnie*; *łatwo*; *oscitanter* *Mącz*, *Calep*; *leviter* *Modrz*, *Calep*; *utcunque* *Mącz*, *Cn*; *defunctorie*, *negligenter*, *perfunctorie* *Calep*, *Cn*; *clementer*, *dissolute*, *otiose* *Mącz*; *frigide*, *inaniter*, *languide*, *remisse*, *transitorie* *Calep*; *incuriose*, *indiligenter*, *insubide*, *obiter*, *parum diligenter*, *qualitercumque* *Cn* [*w tym: w pisowni łącznej* (14)] (75:1): iż to powietrze ktore pierwéj było zakażone: nie leda fie iako po wtore íkazi. *FalZioł* V 73v; Ta to Podolśka miedzi ínfzymi ziemiami íełt barzo płodna [...] tak iż zdrapáfzy leda iako [*et parvum inverso atque exarato*] ziemię, gdy tam żyto będzie wfiano/ tedy przez trzy lata íamo zboże roście *MiechGlab* 77; *RejRozpr* C3; *MurzNT* 88v; *KromRozm III* F6v; *KrowObr* 50, 77v; *BibRadz* *4; *BielKron* 363; Qui suum officium gerunt ociose, Którzi fwoye ípráwy ládá yáko álbo niedbále ípráwuyą. *Mącz* 259a; *Utcunquae*, Yákożkolwiek/ ládá yáko. *Mącz* 509c, 268b, 271a, 401b [3 r.]; *Prot* B; *RejAp* 1, 147v; *GórńDworz* C, L8, Ii2v; *RejPos* 64v, 213, 280, 343; *BiałKat* 371; *RejZwierc* A3, B4v, 16, 20v, 110 (11); *RejPosWstaw* [21³]; *Strum* H3v [2 r.], K3v [3 r.]; Ale kto to przeliczy/ iáko on wiele ledá iáko á práwie mnichowfkie przekłáda. *BudNT przedm* c3, *przedm* b4, dv; Mów ty co chcefz/ przedfię tego

nie lada iako w mie wmowifz *CzechRozm* 34; *ModrzBaz* 13v; *KochOdpr* B4; w tym podobno grzeźą/ że dobrej rady niewziawfzy/ lada iako łobie ratunku łzukaią *Oczko* 15v; *KochTr* 23; *StryjKron* 707; Aczci ku niemu [*Bogu*] nie lada iako W. M. przyidzieł. Lecz az za pilnym y czeftym [...] w rzecz tę wglądaniem *CzechEpPorz* **2; *NiemObr* 84, 89; Płacze *Venus* wolnowłofa/ od żalu opada/ Lada iak rołplecionymi warkoczmi wiatr włada. *KlonŻal* B3v; *GórnRozm* C3v; *ActReg* 48 [2 r.]; *Calep* 298a, 435b, 594b, 780b, 1079b; *GostGosp* 5 [2 r.], 142; *KochAp* 7; *LatHar* 583; Iełt nas tyśiąc tyśięcy wybornych do boiu/ Y niechcą ledaiako przyftać do pokoju. *KmitaSpit* B3v; *VotSzl* B3; *CzahTr* G4v, Lv; *PaxLiz* D2v; *KlonFlis* E4v.

»leda kędy« = *gdziekolwiek, w nieokreślonym miejscu [w tym: z dodatkowym określeniem miejsca (3)]* (5): A też ią [*lepiej ubraną pannę*] więc poładzą a moię w kąt popchną/ Albo gdzye s polednimi ledą kędy wepchną. *RejWiz* 57v; Ná takięj ziemi ledą kędyby była ledą Dolinką/ może Stawek zbudować. *Strum* N2, F3, I; Gdzie/ złych zwierząt niezgody/ W okrutnych pufzczách/ w leśiech ledą kędy/ Gdzie Lwow/ Pánter przechodzi/ Płomiennych Smokow błędy/ Leżeć bez trwogi/ y łpąć mogą/ wżędy. *GrabowSet* V v.

»leda kiedy« = *znienacka, w nieoczekiwanym momencie; każdej chwili [w tym: w pisowni łącznej (1)]* (23): *RejPs* 83; Włpomni łobie ná to/ iż małz vmrzeć leda kiedy/ y łtának przed ładem Bożym. *KrowObr* 40; *BielKron* 388; łtrzeż Pánie Boże/ áżeby tá nowa Ewányelia/ nas ku żałostíwemu/ kóńcu/ z Królem Pánem náłzym miłostíwym/ ledą kiedy nie przywiodłá *OrzQuin* K4, D4, Kv, Y2v; *RejAp* 126v, 137v; *RejPos* 6, 184v, 312v, 314v; *BielSat* G2; *HistLan* E2v; *RejZwierc* 115v, 150v, 177, [193]v, 248v, 250; *BielRozm* 2; *KmitaSpit* A3.

»leda kto« = *ktokolwiek, każdy; byle kto, ktoś mało znaczący; aliquis, quilibet* *Mącz, Cn; quivis JanStat, Cn; omnis homo Vulg; sine delectu Mącz; ineptissimus quisque, quicunque, quiqui, quis, quispian, quisquis, vilissimus quisque Cn* [w tym: *przyimek wewnątrz zestawienia (5), przed zestawieniem (3); w pisowni łącznej (1)*] (64): Ciężkać bárzo to iełt niemoc/ Nie ledą kto ią może wzmoc *BierEz* Qv; *RejRozm* 397; Bo to iufz náłtało dzifia Ledą na kim łzubá lifia *RejRozpr* H4v; *SeklKat* V v; *RejKup* m3v, N, x3, dd6v; *MurzHist* B3; *KromRozm III* O; *RejWiz* 15v, 51v, 55v, 69v; Co w nędzy názbieraią/ rozleci łie márníe/ Bowiem tám iufz ledą kto/ zawnždy k łobie gárníe. *RejZwierc* 116v, 37v, 52, 128; *BibRadz Eccli* 8/22; *BielKron* 225v, 249, 258v; *Mącz* 187d, 244c, 340c, 356a, 406c; *OrzQuin* X2; *Prot* C; *RejAp* 86; potrzebá aby [*dworzanin*] wczás vczyć łie káždy rzeczy poczał/ á nie v ledákogo ále práwie s poczałtku/ v czo naylepfzych miłtrzew *GórnDworz* E6, K8, Dd3; *RejPos* 264; *RejZwierc* 98v, 250, 257v; *WujJud* 131, 182v, 201v; *WujJudConf* 188; *CzechRozm* 1v; *PaprPan* R3v; A teraz takie czáfy náłtały/ iż nietylko pierścienie/ ále y łáncuchy lada kto [*etiam vulgo homines*] nośi *ModrzBaz* 51; *CzechEp* 184; iż nie o lada kogo/ ále o Bogá łáme^{go}/ opierác łię muśi *NiemObr* 69; *KochFr* 16, 78; *KlonŻal* D3v; *KochPieś* 15; *GórnRozm* C; *GostGosp* 10, 116 [2 r.]; *WujNT* 84, 1.Tim 5 arg; *SarnStat* 397; Káždy żoraw po kilku dołtał łobie chłopow/ Ledą kto náwiázal ich iak konopnych łnopow. *KmitaSpit* C2v; *SkarKaz* 420b, 487a, 551a; *GosłCast* 45, 65; *PudłDydo* A4.

»leda który« = *którykolwiek; aliquis Modrz; quicunque, quilibet, quisquis, quivis Cn* [w tym: *przyimek wewnątrz zestawienia (1)*] (6): *ModrzBaz* 26v; [*jeśliby miał*] żywot łye odymać/ [...] [*daję*] piłukę

iednę lądą zktóreý málfy *Oczko* 21v, 18; *WerGośc* 227; *ReszList* 141; gdy [*Turek*] čás lądą ktory vpátrzy/ vćśnie was/ niewiem iáko do woyny tákiey gotowych/ y pod niewolą fwoię/ vchoway Boże/ podbije. *SkarKazSej* 660a.

»leda skąd« = *skądkolwiek* (3): *BudNT przedm* c2v; *Suspiciosus* Qui pronus est ad suspicionem, quique suspicatur – Lieda skąd podeizrzenie maiáci. *Calep* 1038a; *GoslCast* 15.

a. *Partykuła zaprzeczona, oznaczająca niepospolitość, nieprzeciętność, wielkie znaczenie desygnatu wyrazu określanego: niepospolity, nieprzeciętny, niezwykle, niemałego znaczenia; non vulgaris* *PolAnt*; *non modicus, non quilibet* *Vulg* [w tym: w pisowni łącznej „nieleda” (30)] (228) :

α. *Z rzeczownikiem* [w tym: przyimek między „nie” a „leda” (3), między „nie leda” a rzeczownikiem (2); w szyku po rzeczowniku (5)] (124) : *RejPs* 90v; *RejJóz* F5v; *Afnac* mało y fłow trzeba Bo iedno fercza nieleda. *RejKup* k3v, e8, p6v; *MurzHist* P2; Wierz mi że nie ledá ftrách tám był przypadł ná mie. *RejWiz* 170v, 2, 102v, 114v, 155v, 167; *BibRadz* *2v, *Act* 28/2[1]; *OrzRozm* I3v; *OrzQuin* D4v, F, Yv; A nie ledá tho gwiazdá/ bo fie zowie iutrzenną *RejAp* 194v, 9, 41 [2 r.], 150v; *GórnDworz* P7v, Aa7; *RejPos* C4v, 34v, 58, 133v [2 r.], 135v (16); A pomni iż nie ledá ftraż małz około fiebie/ bo Anyoły Páńskie *RejZwierc* 86; Bo wierz mi iż nie ledá fkarb znaydzie ktho thákiego człowieká fobie znaydzie. *RejZwierc* 92, 18, 22, 22v, [28³], 89 (12); *WujJud* 38v; *BiałKaz* C4v, L2v; *CzechRozm* 13v [2 r.], 26v, 39, 115v, 129 (10); Nie dármo ich iuż mi wierz Głowáckiem i zową/ Bo to práwie fą ludzye á nie z lądą głową/ Dádzą rádę ná wżytko dobrą ci pánowie *PaprPan* Hv, Ff4v, [Gg]4v; *ModrzBaz* 75v; *SkarJedn* 98; *Oczko* 32v; Poznał on zwodzćá y dużny rozboynik/ ifz ono dziećię nieládá ftátek w fwych máluczkich lećiech pokázáło *SkarŻyw* 371; fkađ fię pokázuie/ iż tám nie ládá bitwá byłą/ ponieważ ták wiele zacnych Xiążąt poległo. *StryjKron* 487; *CzechEp* 123, 163, 179, 195, 207, 423; *NiemObr* 84, 154; *KochSz* B; *PudłFr* 54, 57 [2 r.], 72, 76; *ActReg* 132; w Angliey bydlá/ owce/ á ftąd fukná nie ledá *GostGospSieb* +4; *Phil* P3; *KochFrag* 22, 49; *OrzJan* 35; *WyprPl* A4v; *LatHar* 158; *RybGęśli* D; *WujNT* 8, 430, *Act* 19/11, 28/1; *WysKaz* 41; Więc y w *Interregnum* w oné frogié zamiélfzki ftronam nie dałes fie wwiéždż: y pokazałes fie niemniéý Polfkiému narodowi, iáko y Litewfkiemu bydż przyiácielem. Iest to nieládá fztuká. *SarnStat* 863, *6, *6v; *VotSzl* D; *CiekPotr* 9, 26; *CzahTr* L3; *GoslCast* 72; *PaxLiz* B4; Lecż też do ftołu nie ládá potráwy/ Y gołębiniec rodzi nam dżiuráwy. *KlonFlis* Cv, C.

W połączeniu z rzeczownikiem zdrobniałym, przewaźnie hipokor. (7): *RejPos* [105]v; Tedyć to nie ledá głowká ifcie wymyflíá. *HistLan* ktv; Y nie ládá krzywdeczká do fwych ich obrufzy/ Ale obcy pilniuchno oglédáć fie muśi *PaprPan* Hv; *CzechEp* 328; *KlonŻal* E4; Ofobny to páchołek; nie ládá pąniátko [!] *CiekPotr* 34; *CzahTr* L2.

W połączeniu z rzeczownikiem określonym dodatkowo przez przymiotnik o zabarwieniu dodatnim (1): A to wżytko nadobnie ftátecznemu á pořthánowionemu wiekowi przyfłoi/ á wierz mi iż też to nie ledá cnothá/ á nie ledá poćciwá fprawá. *RejZwierc* 141.

W charakterystycznych połączeniach: *nie leda* bitwa (2), *błąd*, *Bog*, *bol*, *burda*, *cierpliwość*, *cieřła*, *cnota*, *cud*, *czeřć*, *czł(owi)ek* (3), *dar*, *doktor*, *dziw*, *głow(k)a* (4), *gospodarz*, *gwiazda*, *intrata*, *klenot*, *krol*, *krzywd(eczk)a* (2), *kwestyja*, *ludzie* (2), *łudzkořć* (2), *mąż*, *mędracy*, *miejsce*, *mistrz* (2), *młodzieniec*, *moc* (2), *możnořć*, *nędza*, *niezgoda*, *oczy*, *odmiana*, *ogień*, *osoba*, *pąniátko*, *pilnořć*, *pioro*, *podobieřstwo*,

pokuta, pomocnik (2), porażka, potrawa, pożytek, próżność, przydatek, przygoda, przykład (2), przysmak, robota, rozum, rycerstwo, rzecz (4), serce, sęk (2), skaranie boże, skarb, sława, słowko, sposób, sprawa (3), strach, straż, synaczek, szczęście, szkoda (2), sztuka, śmiałość, uczynność, upadek, upominek (2), węzeł, wojna, wojsko, wyrozumienie, wyznanie, zawada, znak (5), znamię.

Szereg: »niezwykły i nie leda« (1): Niezwykłym/ y nie ledá piórem opátrzony Polecę precz poetá/ ze dwoiéy złożony Náture KochPieś 54.

Iron. (2): Nie ládá budownik/ który prętko zbuduie y prętko zász rozwáli. Nie ládá logik/ który wnet pozwoli/ á prętko zász záprzy CzechEp 182.

β. *Z zaimkiem [w tym: przyimek między „nie leda” a zaimkiem (6), między „nie” a „leda” (1)] (104) :*

Zestawienia: »nie leda co« = niemała rzecz, coś dużej wagi, znaczenia [w tym: przyimek między „leda” a „co” (4); w pisowni łącznej „nieleda” (2)] (16): Rzeczy śprawiedliwey naśladuj, nie leda ocz fíe prawuy. BielŻyw 19; GlabGad N2; RejJóz K4; ia niechcę być w więzieniu oycowśkim/ áni mię też w tym on mógł mocnie obligowác/ gdyż to idzie nieledá ocz. BielKron 220v, 233; RejZwierc 17; Widzę to co mowifz być nie ládá co CzechRozm 75v, 63, 165v; SkarŻyw 596; CzechEp 12, 45, 185, 406, 420; KochSz A4.

»nie leda coś« = rzecz niemałej wagi (1): A Iż prawdá ná wśzytki cnoty íeft práwie iáko Máiowy defzcz ná wśzytki zioła ná ziemi rofthące/ bo y íam Pan tym przezwiśkiem miánowác fíe racził/ podobno to muśi być nie ledá coś RejZwierc 82v.

*»nie leda jaki« = niezwykły, niemały, niemałej wagi, znaczenia [w tym: przyimek między „leda” a „jaki” (1); w pisowni łącznej: „ledajaki” (6), „nieleda” (3), „nieledajaki (2)] (41): GlabGad P2v; RejPs 47v; LibLeg 11/171v; KromRozm III A5; GliczKsiqż L4; BibRadz *4v; KochSat Cv; GórńDworz F8, Bb7; ále wedle podobieńśthwá muśic wđdy być coś nie ledá iákiego/ gdyż ie nie ledá miśtrz śprawowác á rofkázowác raczył. RejPos 321v, 15v, 282, 326; GrzegŚm 45; A ták wielki to íeft walecznik íficie/ á nie ledá iáki zwycięcá/ kto tego nieśláchetnego Hetmáná/ co tę íześć hufow wiedzie zá sobą/ bez wśzey obrony á bez wśzey zbroie porázić może. RejZwierc 79, 43; BudBibKaw A2v; CzechRozm 108, 124, 182, 183, 194 (8); pokázowáli to/ że íą kárności dworśkiey wychowáncámi nieledáiákiemi [testentur se aulicae diseiplinae alumnos esse minime poenitendos]. ModrzBaz 14v; SkarJedn 267; CzechEp 30, 184, 416; CzechEpPORz *2v, **2; PudłFr 62; práwieby to wab ieden był złým ludźiom ku popełnieniu zbrodni/ y tarcz nie ladá iáka/ żeby kaźń złego nie dośięglá GórńRozm B4; PaprUp Iv; ActReg 106; RybGęśli D3; SarnStat *4; tedy pewienem tego że nie ledá iáki śkarb tym ípośobem [...] záłożyćby fíę mógl. VotSzl D4; CiekPotr 31; GoślCast 46.*

~ W charakterystycznych połączeniach: nie leda jaka(-i, -e, -cy) apparycja, chęć, heretyk, korzyść, ludzie, moc (2), napominanie, nauczyciel, nauka, odszczepieniec, otucha, pamięć, pienie, pociecha, powieść, pożytek (2), przykład, rana, rzecz, skarb, słowo, sługa, świadectwo, świadek, trwoga, waśń, wstęp, wychowaniec, wykrętacz, zapłata, zatrwożenie, zwycięzca. ~

»nie leda jako« = w niezwykły sposób; niełatwo; bardzo; haud facile, non facile, non satis Modrz [w tym: w pisowni łącznej: „nieleda” (6), „ledajako” (5)] (35): FalZioł V 35; KrowObr 50v [2 r.], 141v, Qq4; RejZwierc 57v; BielKron 314v, [332²]v; GrzegŚm kt; RejZwierc 17, 89 marg, Bbb; RejPosWstaw 22, [41³]v; BudBib c2, c3v; [Stanisław Murzynowski] Bo był młodzienc nie ledáiáko więzyku

Greckiem wczony/ acz po polŃku grubo mowił y piŃł *BudNT przedm c2v, przedm cv*; chociaŃ to wyznawam/ Ńe mi ieŃt nieledá iáko poŃyteczne tych kŃiáŃ wydánie. *CzechRozm* 127v, A8, 116v, 168v; Bo tym ŃpoŃobem y oŃlowie KumáńŃcy nieledá iáko nas oŃzukáią [*się enim nec Cumani asini facile nobis imponent*]: y ludŃie prawdŃiwie náukámi Ńię báwiácy/ wpowinney czŃci niebédá oŃzukáni. *ModrzBaz* 135, 34v, 45v, 66, 121, 124; *CzechEp* 127; *CzechEpPOrz* **4v; *SarnStat* *4v; *VotSzl* E2v; *PaxLiz* D3, E; A ták nie ládá iáko do Ńtáwienia praw przyŃtępuycie *SkarKazSej* 700a.

»nie leda kto« = *ktoŃ godny, wiele znacŃący* [w tym: przyimek miédzy „leda” a „kto” (1), miédzy „nie” a „leda” (1); w pisowni łącznej: „nieleda” (2), „ledakto” (1)] (11): WeŃrzy Ńmiele káŃdemu na oko/ Nie ledá Ńkim w towarŃŃŃtwie chadzaj *BielKom* F4; *RejZwierz* 86; Positus extra vulgare usum, Nie ládá go kto vŃiwa. *Mqcz* 309c; á myŃliłá Ńobie/ Ńe to nie ledá kto byŃ muŃi/ ktho tákowá zbŃáŃnił biaŃágłowę *GórnDworz* M8v, L13v; *MWilkHist* Fv; *KochFr* 68; Wyznánie prawdy nie od ládá kogo ieŃt Pánu Bogu wdŃięczne. *WujNT* 135; *PaxLiz* C, D2; *SkarKazSej* 700a.

2. W poŃłączeniu z okreŃleniem czasu; poŃłączenie to prawdopodobnie nabiera dodatkowego odcienia ‘wkrótce’ [przyimek zawsze wewnátrz poŃłączenia] (5) : A gdziekolwiek co murow tu w PolŃcŃe widzimy/ Chyba nowych/ to wŃzytko iŃ on Ńpráwił wiemy. Potym nie znáŃ áby kto częgo popráwował/ Chybá Zygmunt co zamek KrákowŃki zbudował. A ŃnadŃ Ńie y to Ńtáre ledá w czás rozwáli/ Pewnieby oni Ńtárzy dziŃ Ńie dziwowáli. *RejZwierc* 247v; *HistLan* E; Nie obruŃzay Ńye/ Ńe kto niewŃtydliwie W grzechu Ńye kocha/ y wŃzetecznie żywie: Bo ci ledá w dŃieñ ták vpádná Ńnádnie [*quoniam tanquam faenum velociter arescent Ps 36/2*]/ Iáko zá koŃá trawa prędko pádnie. *KochPs* 52, 154; A ták moiá cna PolŃko [...] Wiáruy Ńie teŃ tey plagi ládá w dŃieñ v Ńiebie *BielSen* 17.

W charakterystycznych poŃłączeniach: *leda w czas, w dŃieñ* (3), *w mieŃsiąc*.

Cf **LEDABY, LEDACY, LEDAĆ, LEDAŹ**

KN, ZZa, ZZie